

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
СУМСЬКА ОБЛАСНА РАДА
Комунальний заклад
Сумський обласний інститут післядипломної педагогічної освіти

Кафедра педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Проректор з навчально-методичної
роботи

 С.М. Панченко

“1” вересня 2023 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

УПРАВЛІНСЬКА ДЕОНТОЛОГІЯ
(Шифр за ОПП: ОК 1)

галузь знань 07 Управління та адміністрування
спеціальність 073 Менеджмент
освітньо-професійна програма Менеджмент і адміністрування
факультет підвищення кваліфікації та перепідготовки

Кредитно-трансферна система
організації навчального процесу

Суми – 2023

Робоча програма з навчальної дисципліни «Управлінська деонтологія» для студентів за галуззю знань 07 Управління та адміністрування спеціальністю 073 Менеджмент, освітньо-професійна програма Менеджмент і адміністрування. – Суми, 2023.

Розробники: Прядко Л.О., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки, спеціальної та менеджменту КЗ СОППО

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки, спеціальної освіти та менеджменту

Протокол № 1 від «31» серпня 2023 р.

Завідувач кафедри:
Єфремова Г.Л.
«31» серпня 2023 р.

1. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Найменування показників	Галузь знань, напрям підготовки, освітньо-кваліфікаційний рівень	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 3	Галузь знань 07 Управління та адміністрування	Нормативна навчальна дисципліна
Модулів – 2	Спеціальність 073 Менеджмент освітньо-професійна програма Менеджмент і адміністрування	Рік підготовки:
Змістових модулів – 2		1-й
Індивідуальне науково-дослідне завдання – реферат		Семестр
Загальна кількість годин – 120		1-й, 2-й
		Лекції
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –1,5 самостійної роботи студента – 7,5	Освітньо-кваліфікаційний рівень: магістр	14 год.
		Практичні, семінарські
		16 год.
		Самостійна робота
		90 год.
		Вид контролю: залік

2. МЕТА ТА ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Мета – формування у майбутніх керівників закладів освіти моральних цінностей сучасного управління через засвоєння його нормативних засад, сприяння професійному розвитку і саморозвитку здобувачів вищої освіти на рефлексивній основі.

Завдання:

- розкриття соціальної та психологічної значущості дотримання менеджером освіти норм управлінської деонтології;
- ознайомлення здобувачів вищої освіти з принципами і правилами управлінської поведінки, сприяння їх засвоєнню;
- формування стійкої позитивної мотивації нормативної поведінки й належного виконання професійного обов'язку, моральних цінностей та відповідних якостей;
- розвиток деонтологічної культури на рефлексивній основі, спонукання менеджерів освіти до самоаналізу своїх вчинків;
- визначення типових помилок поведінки менеджера освіти, пов'язаних із порушенням норм професійної моралі та вимог нормативних документів;
- розкриття особливостей нормативної поведінки менеджера освіти у процесі вирішення складних управлінських ситуацій;
- озброєння технологією розробки алгоритму індивідуальної управлінської взаємодії на деонтологічній основі.

У результаті вивчення курсу студент повинен

знати:

- цілі та завдання педагогічної деонтології, її об'єкт і предмет;
- основні поняття педагогічної деонтології;
- вимоги до професійної поведінки педагога вищої школи;
- зміст кодексу професійної етики педагога вищої школи;
- сутність деонтологічної готовності педагога до виконання ним професійних обов'язків;
- етико-деонтологічні норми професійної поведінки педагога;
- функції професійного спілкування та їх взаємозв'язок;
- методи подолання конфліктних ситуацій.

вміти:

- визначати етично допустимі педагогічні дії в межах власної поведінки;
- організовувати діяльність та спілкування з студентами,
- батьками та колегами на етичних засадах;
- володіти методиками визначення деонтологічної готовності педагога до професійної діяльності;
- використовувати раціональні способи етичного регулювання педагогічних відносин;
- організовувати діяльність та спілкування на етичних засадах.

3. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль 1. Теоретичні основи управлінської деонтології

Тема 1. Вступ до курсу «Управлінська деонтологія».

Поняття управлінської деонтології. Предмет, мета й завдання управлінської деонтології. Міждисциплінарні зв'язки. Понятійно-категоріальний апарат. Деонтологічний аспект управління закладом освіти. Управлінська деонтологія як складова професійної деонтології.

Тема 2. Генеза становлення та розвитку управлінської деонтології в Україні. Періодизація становлення та розвитку управлінської деонтології. Зародження деонтологічної думки в галузі управління освітою у другій половині ХІХ – на початку ХХ ст. Становлення управлінської деонтології у світлі суспільних подій 1917–1991 рр. Напрями розвитку управлінської деонтології України в кінці ХХ – на початку ХХІ ст.

Тема 3. Ціннісно-деонтологічні орієнтири діяльності керівника закладу освіти
Ціннісно-деонтологічні орієнтири діяльності керівника закладу освіти. Особливості прояву деонтологічних категорій у професійній діяльності керівника закладу освіти.

Змістовий модуль 2. Деонтологічні вимоги до керівника закладу освіти

Тема 4. Деонтологічна компетентність керівника закладу освіти.

Поняття професійної компетентності керівника закладу освіти. Деонтологічно компетентність та її складові. Ступені оволодіння керівником деонтологічною компетентністю.

Тема 5. Належна поведінка керівника закладу освіти у контексті управлінської деонтології.

Поняття «професійна поведінка керівника закладу освіти». Деонтологічно виправдана поведінка керівника закладу освіти. Основні принципи деонтологічно виправданої поведінки керівника закладу освіти.

Тема 6. Адміністративний вплив у контексті управлінської деонтології.

Специфіка управлінського впливу керівника на основі управлінської етики. Типи керівників закладу освіти. Методи та прийоми ефективного адміністративного впливу. Деонтологічний аспект використання стилів керівництва. Стили керівництва.

Тема 7. Деонтологічний контекст професійного спілкування керівника закладу освіти.

Структура професійного спілкування в управлінській діяльності. Управлінське спілкування як проблема деонтології. Культура мовлення професіонала. Комунікація як чинник встановлення професійних відносин на деонтологічних засадах. Складові позитивного враження публічного виступу керівника. Правила службових стосунків

Тема 8. Деонтологічний контекст подолання конфліктів у закладі освіти

Походження конфліктів. Структура та динаміка конфліктів. Типології конфліктів. Особливості конфліктних особистостей

4. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Денна форма			
	Усього	у тому числі		
л		сем. / пр.	с/р	
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>
Модуль 1				
Змістовий модуль 1 Теоретичні основи управлінської деонтології				
Тема 1. Вступ до курсу «Управлінська деонтологія»	14	2	2	10
Тема 2. Генеза становлення та розвитку управлінської деонтології в Україні.	14	2	2	10
Тема 3. Ціннісно-деонтологічні орієнтири діяльності керівника закладу освіти	14	2	2	10
Разом за змістовим модулем 1	42	6	6	30
Змістовий модуль 2. Деонтологічні вимоги до керівника закладу освіти				
Тема 4. Деонтологічна компетентність керівника закладу освіти	16	2	2	12
Тема 5. Належна поведінка керівника закладу освіти у контексті управлінської деонтології	16	2	2	12
Тема 6. Адміністративний вплив у контексті управлінської деонтології	16	2	2	12
Тема 7. Деонтологічний контекст професійного спілкування керівника закладу освіти	16	2	2	12
Тема 8. Деонтологічний контекст подолання	14		2	12

конфліктів у закладі освіти				
Разом за змістовим модулем 2	78	8	10	60
Усього годин	120	14	16	90
Модуль 2				
ІНДЗ		-	-	
Усього годин	120	8	12	100

5. ТЕМИ СЕМІНАРСЬКИХ (ПРАКТИЧНИХ) ЗАНЯТЬ

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до курсу «Управлінська деонтологія»	2
2	Генеza становлення та розвитку управлінської деонтології в Україні.	2
3	Ціннісно-деонтологічні орієнтири діяльності керівника закладу освіти	2
4	Деонтологічна компетентність керівника закладу освіти	2
5	Належна поведінка керівника закладу освіти у контексті управлінської деонтології	2
6	Адміністративний вплив у контексті управлінської деонтології	2
7	Деонтологічний контекст професійного спілкування керівника закладу освіти	2
8	Деонтологічний контекст подолання конфліктів у закладі освіти	2
Разом		16

6. САМОСТІЙНА РОБОТА

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до курсу «Управлінська деонтологія»	10
2	Гене́за становлення та розвитку управлінської деонтології в Україні.	10
3	Ціннісно-деонтологічні орієнтири діяльності керівника закладу освіти	10
4	Деонтологічна компетентність керівника закладу освіти	12
5	Належна поведінка керівника закладу освіти у контексті управлінської деонтології	12
6	Адміністративний вплив у контексті управлінської деонтології	12
7	Деонтологічний контекст професійного спілкування керівника закладу освіти	12
8	Деонтологічний контекст подолання конфліктів у закладі освіти	12
Разом		100

6. ІНДИВІДУАЛЬНІ ЗАВДАННЯ

Виконання індивідуального науково - дослідного завдання студента з навчальної дисципліни «**Управлінська деонтологія**» сприяє поглибленому та усвідомленому вивченню магістрантом теоретичного матеріалу, формуванню вмій використовувати набуті знання під час проведення педагогічного дослідження.

Індивідуальне науково-дослідне завдання магістрант обирає із запропонованих чотирьох варіантів: реферат, модель (схема) основного змісту дослідження, підготовка термінологічного словника відповідно до проблеми дослідження, складання відзиву на дипломну магістерську роботу.

Оцінка за ІНДЗ виставляється на занятті на основі попереднього ознайомлення викладача з його змістом. Захист завдання відбувається шляхом публічного виступу магістранта на занятті (до 10 хв.).

Варіанти 1. Реферат

Вимоги до реферату. Структура реферату містить такі елементи: титульна сторінка, зміст, вступ, основна частина (розділи, пункти і підпункти), висновки, список використаних джерел, додатки.

Титульний аркуш є першою сторінкою реферату і оформляється згідно з правилами, розміщеними на сайті КЗ СОШПО.

Зміст реферату розташовують з нової сторінки безпосередньо після титульної. До Змісту включають: вступ; послідовно перелічені назви всіх розділів, підрозділів, висновки; список використаних джерел; додатки.

У вступі обґрунтовують актуальність обраної теми, оцінюють стан дослідження наукової проблеми, формулюють мету і визначають завдання реферату, дають короткий загальний огляд наявної літератури і використаних джерел.

Оцінюючи стан дослідження наукової проблеми, треба коротко висвітлити ту низку відомих авторів наукових уявлень, яка склалася в науці з цієї проблеми.

У короткому огляді літератури і джерел, з якими автор працював, треба оцінити їхню корисність, доступність, висловити своє ставлення до їхнього змісту.

Зміст реферату має відповідати його темі, меті і завданням. У розділах основної частини необхідно послідовно розкрити всі передбачені планом питання, обґрунтувати, пояснити основні положення, підкріплюючи їх конкретними прикладами і фактами, формулювати думки чітко, просто, правильно і недвозначно. Текст має бути логічно структурований.

У рефераті треба висловлювати своє ставлення до того, що викладається. Всі міркування потрібно аргументувати. Варто прагнути, щоб виклад матеріалу був виразним і літературно грамотним, уникати повторень і марнослів'я.

Висновки – самостійна частина реферату, в якій потрібно висвітлити такі аспекти: оцінити ступінь досягнення мети і виконання завдань роботи; перерахувати і стисло охарактеризувати відомі наукові підходи досліджених проблеми, а також виділення нових аспектів, дискусійних питань, що підлягають подальшому вивченню; визначити, що є цінним у реферованих роботах, що вимагає додаткового аналізу й уточнення, а що викликає сумніви.

Список використаних джерел, на які є посилання в основній частині реферату, наводять перед додатками. У відповідних місцях тексту мають бути посилання.

Бібліографічні описи посилань у переліку наводять відповідно з чинними стандартами бібліотечної та видавничої справи. При використанні Інтернет матеріалів необхідне посилання на відповідні сайти.

Додаток міститься після «Списку використаних джерел» і включає матеріали, що доповнюють основний текст реферату. Це можуть бути таблиці, схеми, ілюстрації, фото, словник термінів, афоризми та ін. Додаток є бажаною, але не обов'язковою частиною реферату.

Обсяг основного тексту реферату (без змісту, списку використаних джерел і додатків) – 12–15 сторінок.

Приблизна тематика наукових рефератів

1. Історія розвитку управлінської деонтології в Україні.
2. Специфіка деонтологічного підходу до управлінської діяльності.
3. Моральна місія сучасного керівника закладу освіти.
4. Особистість керівника закладу освіти в контексті реалізації Концептуальних положень реформування середньої освіти.
5. Проблема управлінської деонтології у працях В. О. Сухомлинського.
6. Проблема деонтологічної освіти.
7. Професійний обов'язок як деонтологічна категорія.
8. Авторитет керівника як деонтологічна категорія.
9. Відповідальність керівника як деонтологічна категорія.
10. Професійний обов'язок як деонтологічна категорія.
11. Концепція морального лідерства: європейський погляд.
12. Моральні цінності сучасного управління.
13. Проблема морального вибору керівника: свобода і відповідальність.

14. Моральні засади самовдосконалення керівника закладу освіти.
15. «Професійні табу» і їх значення для регуляції поведінки керівника закладу освіти.
16. Деонтологічна культура керівника як умова морального впливу на педагогів.
17. Деонтологічні умови організації, здійснення й управління інноваційною діяльністю в закладі освіти.
18. Деонтологічна складова професійної майстерності менеджера освіти.
19. Деонтологічний аспект піару в галузі освіти.
20. Деонтологічний аспект інформаційно-комунікаційного забезпечення управління закладом освіти.
21. Інформаційна відповідальність керівника закладу освіти.
22. Проблема морального вибору менеджера освіти у вимірах управлінської деонтології.
23. Шляхи розвитку нормативної поведінки менеджера освіти.
24. Деонтологічний аспект маркетингової діяльності закладу освіти.
25. Педагогіка партнерства: деонтологічний вимір

8. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Основу методології навчальної дисципліни складає комплекс методів навчання у вищій школі:

- 1. Пояснювально-ілюстративний метод або інформаційно-рецептивний.**
- 2. Репродуктивний метод (репродукція - відтворення).**
- 3. Метод проблемного викладу.**
- 4. Частково-пошуковий (евристичний) метод.**
- 5. Дослідницький метод.**
- 6. Метод дискусії.**
- 7. Ділова гра, як метод активного навчання.**
- 8. Метод імітації.**
- 9. Метод моделювання.**

9. МЕТОДИ КОНТРОЛЮ

- 1. Усне опитування.**
- 2. Практична перевірка.**
- 3. Рейтинговий контроль знань.**
- 4. Контроль на лекції.**
- 5. Поточний контроль.**
- 6. Екзамен.**

10. РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ СТУДЕНТИ

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль №1			Змістовий модуль № 2					
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	100
12	12	12	13	13	13	13	12	

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
91 – 100	A	відмінно	зараховано
81-90	B	добре	
71-80	C		
61-70	D	задовільно	
51-60	E		
31-50	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-30	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

11. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

1. Бралатан В. П. Професійна етика. Навч. Посіб. 252 с.
2. Васильєва М.П. Теорія педагогічної деонтології . Харків, 2003. 216 с.
3. Васильєва М.П. Основи педагогічної деонтології: навч. посіб./ Харків: Нове слово, 2003. 200 с.
4. Васянович Г.П. Педагогічна етика : навчальний посібник / Г.П.Васянович, - К.: Академвидав, 2011 . 254 с.
5. Гах Й. Етика ділового спілкування: Навч. посібник для вузів / Й.Гах. К., Центр навчальної літератури, 2005. 160с.
6. Жебровський Б.М. Професійна етика вчителя: час і вимоги. К.: Педагогічна думка, 2000. 62 с.
7. Задорожна-Княгницька Л. В. Деонтологічна підготовка менеджерів освіти в університетах: теорія і практика: монографія. Маріуполь, 2017. 372 с.
8. Задорожна-Княгницька Л. В. Управлінська деонтологія : навчальний посібник Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 248 с.
9. Кубрак О.В. Етика ділового та повсякденного спілкування: Навч. посібник для вузів. Суми, К. 2005. 222 с.
10. Управлінська деонтологія / укл. Л.О. Прядко / Конспект лекцій. Суми: НВВ СОІШПО. 2024. 100 с.
11. Хоружа Л.Л. Педагогічна деонтологія: навч.-метод, посіб. К.: КМПУ імені Б.Д.Грінченка, 2008. 96 с.
12. Воронкова В. Г. Філософія гуманістичного менеджменту (соціально-антропологічні виміри) : монографія. Запоріжжя, 2008. 254 с.
13. Гладкова В. М., Пожарський С. Д. Основи акмеології : підруч. Львів, 2007. 324 с.

14. Етика в державному управлінні : метод. рек. / А. О. Кузнецов, Н. В. Левченко, С. В. Прживара. Харків, 2012. 60 с.
15. Жерносек І. П. Формування управлінської науково-методичної культури керівника ЗНЗ : метод. рек. Харків, 2010. 192 с.
16. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. Львів, 2011. 223 с.
17. Радченко О. В. Ціннісна система суспільства як механізм демократичного державотворення : монографія. Харків, 2009. 380 с.
18. Радул В.В. Філософські та соціально-педагогічні аспекти сучасних проблем освіти. Збірник наукових праць [Херсонського державного університету]. Педагогічні науки. 2017. Вип. 77(1). С. 52–58.
19. Савчин М. В. Психологія відповідальної поведінки : монографія. Івано-Франківськ, 2008. 280 с.
20. Шеломцев В. Етикет і сучасна культура спілкування. К., 2013. 416 с.
21. Шоутен Т., Даниленко Л., Зайченко О. Менеджмент керівників закладів дошкільної і початкової освіти. Київ, 2019. 112 с.

12. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова література

1. Задорожна-Княгницька Л. В. Деонтологічна підготовка менеджерів освіти в університетах: теорія і практика: монографія. Маріуполь, 2017. 372 с.
2. Задорожна-Княгницька Л. В. Управлінська деонтологія : навчальний посібник Херсон : ОЛДІ-ПЛЮС, 2020. 248 с.
3. Кубрак О.В. Етика ділового та повсякденного спілкування: Навч. посібник для вузів. Суми, К. 2005. 222 с.
4. Управлінська деонтологія / укл. Л.О. Прядко / Конспект лекцій. Суми: НВВ СОІППО. 2024. 100 с.

Допоміжна література

1. Воронкова В. Г. Філософія гуманістичного менеджменту (соціально-антропологічні виміри) : монографія. Запоріжжя, 2008. 254 с.
2. Гладкова В. М., Пожарський С. Д. Основи акмеології : підруч. Львів, 2007. 324 с.
3. Етика в державному управлінні : метод. рек. / А. О. Кузнецов, Н. В. Левченко, С. В. Прживара. Харків, 2012. 60 с.
4. Жерносек І. П. Формування управлінської науково-методичної культури керівника ЗНЗ : метод. рек. Харків, 2010. 192 с.
5. Радевич-Винницький Я. Етикет і культура спілкування. Львів, 2011. 223 с.
6. Шоутен Т., Даниленко Л., Зайченко О. Менеджмент керівників закладів дошкільної і початкової освіти. Київ, 2019. 112 с.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Задорожна-Княгницька Л. В. Управлінська деонтологія [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://files.znu.edu.ua/files/Bibliobooks/Inshi77/0057505.pdf>
2. Шевченко Ю. М. Ш 37 Педагогічна деонтологія : навч.-метод. посіб. [для студ. спеціальності «Початкова освіта»] / Авт.-укл. Юлія Михайлівна Шевченко . – Мелітополь : Видавничо-поліграфічний центр «Люкс», 2018 імені Богдана Хмельницького <http://eprints.mdpu.org.ua/id/eprint/2963/1/%D0%9F%D0%BE%D1>

%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%A8%D0%B5%D0
%B2%D1%87%D0%B5%D0%BD%D0%BA%D0%BE.pdf